

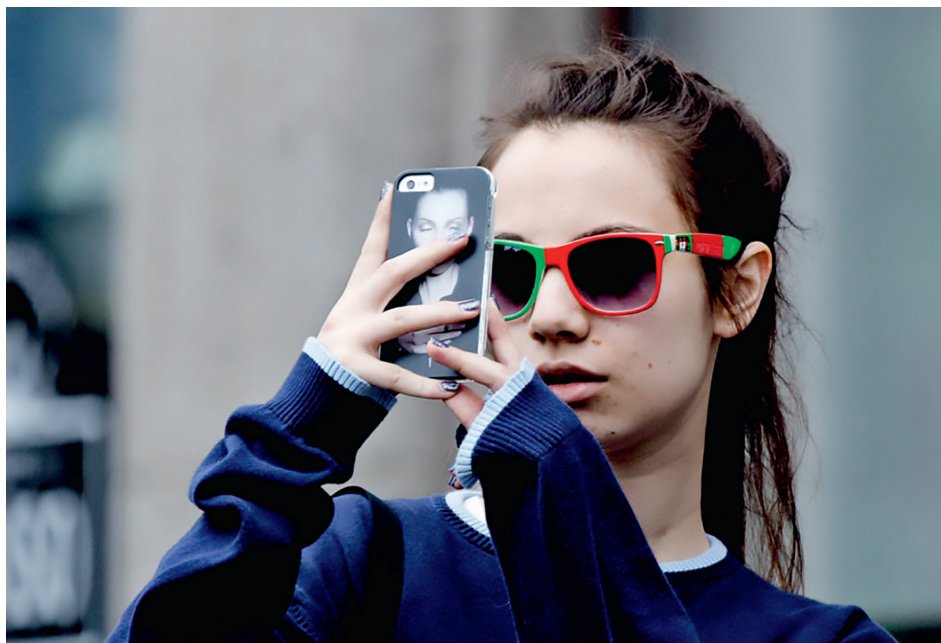
Mobiltelefonens mange forbandelser

PETER OLESEN

1 Mobiltelefonens indtog har taget
en stor del af det menneskelige
nærvær. Mange er ikke til stede,
hvor de er. De skal være på når
5 som helst og hvor som helst. Det
er temmelig træls at være vidne
til al den stress, det medfører.

Peter Olesen er forfatter og journalist,
tidligere TV Avisen-studievært.

MOBILITIS. Folk taler i mobiltelefon overalt – på gader og stræder, i tog og busser. Det er plage for andre, der bliver vidne til alle mulige højst private samtaler. Men det er også synd for dem, der taler og tjekker telefon hele tiden. Foto: Jens Dresling

SÆT DEM IND i en bus og køр en tur
gennem byen eller landskabet. Gør det
10 samme i et tog. Kik ud ad vinduet og
iagttag alt det, vi passerer.

Man læner sig bare tilbage og suger
til sig af indtryk, kan sidde helt afslappet
og nyde og intet ansvar have for bussens
15 eller togets fremdrift. Men prøv også at
lade blikket glide rundt i bus eller tog og
se, hvad de fleste medpassagerer fore-
tager sig. Sidder de også bare og nyder
og slapper af og tager sig en pause fra
20 dagens mange gøremål?

Nej, de kikker med garanti ikke ud ad
vinduet, men ned i deres medbragte små
lysende skærme. De er på. De er ikke
mentalt til stede, hvor de rent fysisk er,
25 men alle andre steder. De ser ikke deres
by eller land, de pauserer ikke, men har
travlt med alt muligt andet.

I min barndom, jeg er fra 1946, havde
vi telefon hjemme. Ikke engang som så
30 mange andre en såkaldt deletelefon med
flere hjem om samme nummer.

Vores telefon tog vi, når den ringede.
Var vi ikke hjemme, kunne folk jo prøve
igen senere. Mange år senere fik jeg selv
en telefonsvarer, for tænk nu, hvis nogen
35 havde ringet, og jeg kunne jo være gået
glip af noget. Senere igen kom så compu-
teren og mailen, og så kunne man ad den

vej lægge en besked. Til sidst slukkede
40 og nedlagde jeg telefonsvareren, for så
skulle jeg ikke længere, hver gang jeg
kom hjem, straks tjekke om, nogen havde
ringet. Og det gik jo ganske udmærket
uden. Senere igen kom så for mange mo-
45 biltelefonen og dermed muligheden for
hurtige sms'er – og så var fanden faktisk
løs i Laksegade¹.

FOR SÅ VAR man, måske uden at være
helt bevidst om det, på altid, når som
50 helst og hvor som helst. Nu kunne man
træffes overalt, selv ens arbejdsgiver
ville altid kunne få fat på en. Jeg husker i
mine år i DR, at man på fridage altid var
bevidst om, at man kunne risikere at blive
55 ringet op og kaldt på vagt, hvis nogen
havde meldt sig syg. Og man var moralsk
forpligtet til at svare telefonen.

Men jeg stoppede i DR i 1990, og da
var det endnu ikke obligatorisk, at man
60 havde en tage-med-telefon, en mobil, så
man altid kunne træffes, lige meget hvor
man var. Så havde man fri og ville have
sin fridag i fred, gjaldt det bare om at
søge i flyverskjul² og være utilnærmelig.
65 Måske ikke særlig kollegialt, men en
gang imellem nødvendigt for at få en

¹ fanden løs i Laksegade: ballade

² flyverskjul: skjul

**At kunne
samles uden
afbrydelse er
ikke længere
hverdagskost**

smule fred i hovedet.

Jeg husker et middagsselskab sidst i
1980'erne, med kolleger og blandt andre
70 min chef Ole Sippel. Pludselig midt
under middagen ringede chefens store
tunge medbragte mobilmodel, og alle så
forundrede til.

Han skulle kunne træffes – men midt
75 under en middag? Jeg husker det som
grænseoverskridende og lettere uopdrag-
ent mod værten. Det var dengang, før for-
bandelsen begyndte at sætte ind for alvor.

Vi ligger på en strand, vi går en tur i
80 skoven, vi sidder på en restaurant eller
café, vi går en tur gennem byen, vi står på
banegården eller i lufthavnen, vi er i su-
permarkedet, vi cykler på cykelstien. Alle
omkring os taler i medbragt mobiltelefon.
85 En nu så vigtig følgesvend, som var det
igennem den, vi trækker vejret, og som
var det den, der styrer vores normale
hjerterytme.

**Vi hører over
køledisken i
supermarkedet,
i bussen, i toget,
på stranden,
i skoven en
person give sin
svigermor det
glatte lag**

Vi hører over køledisken i super-
90 markedet, i bussen, i toget, på stranden, i
skoven en person give sin svigermor det
glatte lag: »Magen til møgkælling skal
man lede længe efter«.

Man hører folk spørge, om det skal
95 være ost med eller uden kommen, der
skal i kurven, og folk, der fører aldeles
private samtaler, som ingen andre burde
udsættes for at skulle lægge øre til. En
mand i supermarkedskøen hørte en
100 kvinde lidt længere bagud i køen give et
familiemedlem, så hatten passede, og han
stod og undrede sig.

Da samtalen sluttede, vendte han sig
om og sagde højt og tydeligt: »Tak, fordi
105 jeg fik et så indgående kendskab til dit
privatliv«. Alle i køen lo, og den telefo-
nerende blev formentlig en smule rød i
kammen.

En anden sad i kystbanetoget og læste
110 sin morgenavis, da en på sædet overfor
begyndte at tale højt og meget privat i den
medbragte. Manden med avisen gjorde,
som han havde vænnet sig til gennem
et stykke tid, læste højt af sin avis –
115 »Statsminister Lars Løkke Rasmussen
besluttede i går, at ...« indtil mobil-
samtalen sluttede. Alle gav sig til at grine,
og mobiltelefonisten lagde hurtigt på.
Den og mange lignende historier opsam-
120 ler jeg ved mine foredrag om høflighed
og nutidige omgangsformer. Der er plads
til undren og megen moro.

Et er så, hvad vi oplever i de offentlige
transportmidler og i det såkaldt offentlige
125 rum, men prøv at køre en tur i bil på lan-
devej eller motorvej og begynd at tælle,
hvor mange der i de andre biler – og vel
at mærke bag rattet – sidder og taler i
håndholdt mobil.

Det er ikke så få, hvor forbudt det
130 end er. Bødetruslen skræmmer kun få af
de fjolser, der ikke et øjeblik overvejer,
hvor meget de kan være til fare for deres
medtrafikanter. Det er mere end 25 år
135 siden, jeg skrev mit første åbne brev i en
avis – til en justitsminister og bad vedkom-
mende tage affære. Hvor meget hjalp det?
Ikke en døjt. Folk taler stadig rask væk,
så meget de har lyst til. Også cyklisterne

140 på cykelstierne, og også selv om det nu er
forbudt og behæftet med bødestraf. Alle er
sig selv nærmest og kærer sig sjældent om
medmennesker, synes man at kunne læse
ud af den adfærd.

145 DA STATSMINISTER Jens Otto Krag
just var blevet statsminister, havde han
besøg af sin kloge og erfarne svenske
kollega, Tage Erlander. Gæsten så alle de
210 i Holbæk.
mange sagsmapper på Krags skrivebord
150 og spurgte efter sigende »Når får du tid
att fundera?«.

Altså, hvornår får du tid til ikke at
skulle noget, til ikke at være på, til ikke at
215 skulle tænke, agere og handle? Og det var
helt tilbage i 1962, altså for 56 år siden.
Før alle tv-kanalerne. Tænk lige, hvad der
er sket i mellemtiden.

Noget der i den grad kan tage opmærk-
220 somheden og kræve sin mand og hans
eller hendes koncentration. Og tænk lige,
160 hvor meget vi er begyndt at tale om stress
og mental overbelastning. Og på hvor
mange, der rent faktisk bukker under
med stress – og mange gange ikke forstår
165 hvorfor.

Nærvær er i dag en luksusvare. Og
nærvær er ofte en mangelvare. At være til
stede i nuet og kun det og ikke multitask
samtidig til højre og venstre er ikke hver-
170 dagskost i en travl hverdag.

Vi har mange af os langsomt, men
sikkert vænnet os til, at vi skal være på
hele tiden og skal kunne nås hele tiden
og straks svare på alt mellem himmel og
175 jord, hele tiden og med det vuns³.

Jeg er så heldig ikke at have haft fast
arbejde siden 1990, så jeg har ikke været
tvunget til at være med på den galej. Jeg
ejer ikke engang en iPhone og vil heller
180 ikke have en, om så nogen ville forære
mig en. Og jeg har valgt selv.

Det kan da godt være, jeg er gået glip
af en interessant opgave, fordi jeg ikke
lige var til at træffe. Og hvad så? Det
185 er gået endda. Jeg tillader mig også den
luxus ikke at bære rundt på en mobil.

Tager jeg på ferie til Paris eller
Grækenland eller alle andre steder, er
det uden nogen form for teknisk bistand
190 i form af iPhone eller iPad. Og folk
spørger helt seriøst: Hvordan klarer I det?
Jamen, hvad nu hvis ..?

Ja, hvad nu hvis ..? Fri i kalotten, ro
i hovedet, væk fra hverdagens travlhed
195 uden at kunne nås – tæller det måske slet
ikke mere? Når vi i min barndom var på
ferie i lånte sommerhuse, kunne vi da
ikke nås på nogen måde uden eventuelt
ved personligt fremmøde, hvis ellers man
200 vidste, hvor vi gemte os. Og verden stod

stadig, da familien vendte hjem. Og så
kunne vi fredeligt og roligt leve videre i
huset uden tv, men med radio og gram-
mofon og masser af bøger. Og vi klarede
205 os endda aldeles udmærket.

Kun ved særlige lejligheder, som med
tv's 'Kvit eller dobbelt' sneg jeg mig
hen til naboen med tv. Ellers levede vi ud-
mærket uden. Vi havde endda to biografer
210 i Holbæk.

Nu om dage er vi nået så vidt i vores
overforbrug og misbrug af mobiltelefo-
nen som vores mest trofaste følgesvend,
at man på visse skoler endelig forbyder
220 eleverne at have mobiler med til under-
visningen. Det udløser selvfølgelig ra-
maskrig og råb om indgreb i den person-
lige frihed. Hold nu op! Undersøgelser
om stress taler deres eget tydelige sprog.
Uden at det fører til markante adfærdsæn-
225 dringer. Andre seriøse undersøgelser
fortæller om børn, der bekymrer sig om
forældres manglende tilstedeværelse, ikke
fysisk, men mentalt.

Når familien er samlet i hjemmenes
nye samtale- og køkkenalrum, oplever de
ofte forældrene bøjet over deres små, ly-
sende skærme – uden at kunne få kontakt
med dem. Børnenes udsagn er et råb om
230 hjælp, men høres deres råb alle steder?

FORDYBELSE ER en luksusvare, som
nærvær er. At kunne fordybe sig uforstyr-
ret i et emne, en samtale, et selskab, en
bog, en film – i snart sagt hvad som helst,
235 kan jo ikke la' sig gi' sig, hvis man hele
tiden skal afbrydes af en medbragt freds-
forstyrrelse, hvor man glemmer at trykke
på slå fra-knappen.

At kunne samles uden afbrydelse er
240 ikke længere hverdagskost. For mig er det
intet mindre end skrupirriterende at stå
og samtale med en arbejdskollega eller en
god ven og så hele tiden blive afbrudt af
den satan i lommen hos den anden: »Åh
245 undskyld, jeg bliver lige nødt til ...«. Gør
man nu også det? Man tager da i hvert
fald min tid og min koncentration og tærer
på min tålmodighed. Sur gammel mand,
ja, måske? Men fast i principperne og fast
250 besluttet på at sige nej tak til det værste og
det mest unødvendige af det nye.

Oplevelsen fra et selskab for nylig
fik mig til at tænke ekstra over mobilens
forbandelser. Vi havde besøg af et par
255 unge mennesker, hvor den ene er kendt og
har en kvart million følgere på et af sine
tre sociale medier og næsten tilsvarende
mange på de to andre.

Efter måltidet måtte ham med de
260 mange følgere jo selvfølgelig en lørdag
eftermiddag passe sit arbejde på den
forbaskede mobil. Jeg køber nu skilte til
entredøren i både bylejlighed og som-

³ vuns: straks

**Jeg tillader
mig også den
luksus ikke at
bære rundt på
en mobil**

merhus med påskriften: 'Mobil forbudt!'

265 Sætter man aldrig hælen i, og forholder
man sig aldrig til udviklingen, så kører
det bare videre og bliver med garanti kun
værre. Nogen må jo råbe vagt i gevær og
sige fra.

270 For hvor meget kan en hjerne rumme?
Hvor meget kan vi byde vores hjerne?
Vi har kun en af slagsen, og vi bør ind-
imellem skåne den for indtryk, for der er
trods alt grænser for, hvor meget den kan
275 kapere.

Behøver jeg igen henvise til stressun-
dersøgelserne? Jeg har selv en iPad og
er glad for den, men jeg bruger også for
meget tid på den. Den er en tidsrøver og
280 burde underlægges strenge regler om
åben- og slukketid, når man er hjemme,
og når der er gæster i huset.

Jeg har den dog aldrig med uden for
hjemmet. Men det er vanskeligt med de
285 regler og at få dem overholdt, jeg ved det.

Det er også derfor, jeg lufter min
bekymring, for den er reel. Og jeg kan
næppe være den eneste bekymrede. Hvad
er det egentlig, vi efterhånden forventer
290 af hinanden og os selv?

Mobilens forbandelser, ja, og dermed
også alle dens gode sider ufortalte. Den er
jo smart og nyttig til mange ting.

Man kan ringe og sige, at man er for-
295 sinket, eller er du rar at sætte vand over

til te. Den kan bruges som opslagsværk,
nutidens leksikon, den kan skaffe hurtig
viden og knytte hurtig kontakt.

Men behøver den være med overalt,
300 altid og hele tiden? Det er der, mit ærinde
ligger.

I håb om mere fordybelse, mere
nærvær, mere empati – men det er måske
allerede for sent, for bacillen har bredt
305 sig, og de fleste synes inficeret af den.
Altså har underlagt sig forbandelsen –
uden egentlig at vide det. Og uden at
vågne op og se sig selv udefra.

Og prøver man det sidste, så kald lige
310 forsøgsvis et billede frem af livet for bare
10-15-20 år siden sammenlignet med
livet nu. Ser man forskellen? Hvis ikke,
er der vist noget rigtig galt.

PETER OLESEN